

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntaxis Joa[n]nis Despauterij Niniuit[a]e Berga[rum] diui
Guinnoci ludimagistri**

**Spauter, Johannes de
Argentorati, Anno, M. D. XV.**

Regvla. VIII. de partitiuis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70853)

Ioannis Despauterij Niniuite

ipse non sit letus. Literę tuę fuerūt mihi iucundę & gratę, quia plus est gratum esse q̄ iucundū. Obuius mihi. Inuia uirtuti nulla est uia, nēmus illud non est hominī peruiū. Teren. Habebā alibi animum amorī deditū, sed participiū uideri potest pro in totū datū & prohibiū. Somno ne deditus esto, suus pro proprius, potest habere datū uum, equalis illi cognominis, paulo cōcolor coruo. Virg. in. vi. Regna inuia uiuis, necessarius etiā substatiue pro amicis & affinis sumitur. Iuue. Si facis ut patrię sit idoneus utilis agris, absonus fidei, & per aliā habitudinē, absonus uoce in ablatiuo. Līui. lib. i. absonus fidei. Cice. Sunt quidā aut lingua ita hęsitātes, aut ita uoce absoni. Secundus a. um. id est prosper, ut fortuna fuit mihi secūda, dij cōcepta secundent. Vt numerale est, dicimus secundus illi, & ab illo, teste Seruio in illud. xi. Turnus ego haud ulli ueterū uirtute secundus. Alienus illi & ab illo. Sene. Alienus ambitiōi. Cice. Aliena ratiōi nostrę. Idem alibi. Non alienus a Sceuloę studijs, sum tibi obnoxius. i. subiectus uel obligatus, ut sum tibi obnoxius. i. morę gero tibi, in bonū & malū capis, uidero Calepi. multū de hac dictiōe differētē.

REGVLA. VIII. de partitiuis.

Partitiua uolunt genitiuū, ut signa, gradusq̄,
Pronomen, numerus duplex, aduerbia quędā,
Res similis generis, medius gradus atq̄ supremus
Poscunt, ille duas, hic plureis vsq̄ durabus.
Sin minus ista aderūt, medio gradui dato sextū.

Dictiō partitiua (ut signū uniuersale, particulare, & interrogatiuū, gradus positiuus aliquādo & cōparatiuus si inter duo eiūsdē generis, & superlatiuus, si inter plura eiūsdē generis uel naturę fiat cōparatio, omne ferme pronomē, & duplex numerus, ordinalis & cardinalis, & ex dictis quędā aduerbia) postulat genitiuū pluralem nominis non collectiui, uel genitiuū singularē nominis collectiui, alioqui cōparatiuus uolet ablatiuū, ut quisq̄ hominū, aliquis discipulorū, quis uirorū, uter istorū, nigre lanarū, fortior manuū, optimus plębis, doctissimus poetarū, hęc uolucrū, duo istorū, milesimus hominum, maxime omniū. Dictiō partitiua est quę multitudinis partē adiectiue significat, ut quisq̄, nullus &c. genitiuus quem regit exponit per accusatiuū cum p̄positione inter, ut unus istorū. i. inter istos, uel per ablatiuū de, ex, uel in p̄positiōe intercedēte, ut doctissimus istorum, id est de istis, ex istis, uel in istis, ubi in significat inter, & possumus pro genitiuo per p̄positiones loqui in ablatiuo. Sed uide

amus singulatiu casum huius regulę regentia, quę sunt quintuplę
 cia. Primo itaq; signa regunt hunc casum, ut Nemo nostrum, ue
 strum, non nostri, uestri, quia genitiuus hic nõ potest significare pas
 siue, sed argumentabunt dialecticuli, recte dicet nemo percussorum
 murmurauit, at iam satis irrisi, atq; nugatus sum cum nugatoribus.
 Signũ proprie uocat dicitio per se nullius rei significatiua, quę alteri
 adiecta, significatione eius dirigit. Sunt autē signa p̄positiones, & cõ
 iunctiones oēs, multa quoq; aduerbia. Ad propositiuũ nostrũ p̄ti
 nentia sunt triplicia uniuersalia, quę in oratiõe significat aliquid oĩ,
 aut nulli inesse. Hęc negatiua dicuntur, ut nullus, nemo, neuter. Illa af
 firmatiua, ut omnis, quisq; uterq;. Dicuntur etiã distributiua & a q̄
 busdam diuidua. Signum particulare est quod in oratione aliquid
 alicui inesse, uel alicui non inesse significat, ut aliquis, alter. Singula
 re est quod unũ respicit, ut quidã. Interrogatiuũ uel quæsiuũ quo
 interrogamus, ut uter, quis. Inter quę hoc differentię est, quis de plu
 ribus quærit. Vter de duobus solum, ut quis digitorũ, utra manuũ.
 Persi. tamen quis pro duobus posuit. Quis potior iudex purisue
 quis aptior orbis, nec metrũ excusat. Ouid. iij. Meta. de Pyramo &
 Tysbe. Partiq; dedere Oscula quisq; suę, ideo non multũ reprehens
 di debet qui dixit. Quis maior est, qui recumbit, an qui ministrat: et
 alibi eo modo sepius q̄ imitari uelim, Eam differentia habent ex his
 composita, ut quisq; digitorũ, uterq; oculorũ, quę differunt ab qui
 libet, quiuis, uterlibet, uteruis, quia hæc sunt particularia, & signifi
 cant unũ sub optiõne ad cætera. illa sunt distributiua, ideo hęc parti
 cularis est. Quilibet librorũ erit tuus, id est unus erit tuus qui elige
 tur. Hora. Illa & ægeria est, do nomen quodlibet illi. Terẽ. Qui utrã
 uis norit, ambas norit, fatua esset oratio si dixisset, qui utrãq; nouit
 ambas nouit, uoluit nempe dicere qui alteram nouit quæcunq; sit
 ambas norit, adeo sunt similes moribus &c. hic unus Terẽtij locus
 satis reprobatur multorũ stultitiam, sic differunt omnia cumq; , & uis,
 uel libet, quę uerba non sunt in cõpositione, licet uerbi quiddã ole
 ant, ut ubiq; ubiuis &c. Neuter in prosa & (nisi licenter) in carmine
 trissyllabũ de duobus dicit, nullus de pluribus q̄ duobus, & apud
 Comicos, p nõ ponit, ut nullus faciã, fitq; ab nõ, & ullus qd particu
 lare est, nec ponit circa negatione ueluti, nec læsit te ullus. Aut subiũ
 ctive ponit uel interrogatiue, ut si uocet me ullus. Interrogatiue, uo
 cauit me ullus: aliquis autē quisq;, quispiã personã dicunt incertã, q̄
 dam x̄o certã, ideo singulare est, ut bene docet Valla, ex quo hæc et
 quę sequuntur fere sunt excerpta, ut quodã tẽpore nat⁹ sum, aliquo
 moriar, Hierony. tñ pro quidã posuit quidpiã, sed mēdosus forte est

Ioannis Despauterij Niniuitæ.

codex culpa librariorū, ait Valla, ut foras. inde insert⁹ retro p extra illac in situs post. Eodē modo differūt cōposita aliquo, quodam &c. Aliquādo sit ab aliquis & significat qñq; sed elegātius, p tandē accipimus. Salu. Vt aliqñ pacē q̄ bellū malles, dicimus etiā tandē aliqñ & aliquando tandē pro tandē, probat id late Philol. lib. xxvi. episto. Vtrū est coniunctio, & querit etiā de pluribus si an particula addit. Sene. in libris de ira, hoc interest, utrū quis feruidi sit ingenij, an frigidī, an humidī. Quis. i. aliquis. Omnis in singulari genitiuū huius regulę non capit, sed in plurali tm̄. Pli. Nō oibus animalū sunt oculi, Nemo de hoīe dicit̄ pprie, de alijs improprie. Virgi. Nemo diuū id est diuor; dixit. Serui. ait improprie poni, quia etymon est nec homo. Perot. & post eū Lancilo. reprobant dicit̄ Seruij, quia si nemo ualet nec homo inquit, non diceremus nemo homo. quo pacto tamē poetę historici loquuti sunt. Liui. in. viij. primę dec. Nemo hominū. Teren. in Phor. Hominē calidiore uidi neminē q̄ Phormionem. In eodē actu. Nemo homo est. Cice. ad Serui. Hominē neminē dixit, sed pro Seruij honore certandū est, utpote qui unus omnium quasi maxime probeat patrono meo Georgio haloino nobilissimo & doctissimo uiro. recte igit̄ mea quidē sentētia dixit Seruius, & tota Lancilotti cauillatio soluit̄ per regulā Alexādrī utilissimā, ideo a nobis diligēter declarandā in regimine accusatiui. Aequiuales geminis harū si iungit̄ uni Dicitio, pro reliqua tantūmodo debet haberi. nemo per se, id est nullus homo, nemo cum homo solum significat nullus. sic incido puteū, id est cado ī puteū. incido in puteū, id est cado, argumētabor ut ipsi, si egredior significaret gradior extra, nō diceremus egredior extra, dicimus autē egredior extra. egredior igitur nō significat extra gradior, assumptio probat̄ per Cice. pro Quintio dicentē. Extra hos cancellos egredi conabor. Optime itaq; sensit Seruius grāmaticus, pculdubio doctissimus. Bene dicimus alius nemo. Teren. in Adelphis. alius nemo respicit nos, & nemo unus. Liui. ij. Neminē unū esse cuius magis opera putet rempubli. restituta. Nemo est cōmune duū. Terē. in Andria. Scio neminē peperisse hic. Ceteri uatū, reliqui sociorū, uniuersalia sunt. Mādamus uniuersis & singulis dicimus, quia differūt hęc &c. nihil eorū quę dicis itelligo, sed substantiuū nihil, ut quātūtatē aliud &c. alius sonorū, sic multos filiorum israel &c. Differunt autē alter & alius. Alter em̄ duos respicit. Alius multos, ut alter oculorū, alius digitorū. Est quādo alius pro alter ponitur, & cōtra ut dubitatur, uter excellit Salustius an Liuius & alius aliū preponit. Hic aliter loqui non liceret. ait Valla. alter de pluribus bene dicit̄ ubi cōparatio non est. ait Lancilo. Pulchre dicit̄

mus alius q̄ ac uel atq̄, aliter q̄ secus atq̄, quia secus significat aliē, Alteruter, id est unus aut alter. Homo q̄ dicimus. Hō inuidet alter alteri. Colu. Ne in colluctatione alter alteri noceat. Alter a decimo, id est duodecimus, alter ab undecimo, id est tertiusdecimus, sic colligit Lancilo. Inde alternare. Virgi. Alternatq̄ uices, unus aut alter, id est unus aut duo uel pauci, duos em̄ paucos dixere. Persi. Vel duo uel nemo. Pli. ad Iuliū. Nam ex omnibus qui se nunc philosophos uocant. uix unū aut alterū inuenies, tanta synceritate. unus & alter, id ē duo, ut in epistola Saphus uersus. Vnus et alter erit. Vt dicimus nemo alius, ita nemo quisq̄ pro nullus ali⁹. Sueto. in Calig. Omnes germanico corporis animiq̄ uirtutes, & quātus nemini cuiq̄ contigisse satis constat, Quisquis & quicumq̄ pro eodē accipi solent, ut Quisquis es hoc poteris mecū considerare laxo, ait Argus Mercurio id est quicumq̄ es. Quicquid & quodcūq̄ pro eodem non sumūtur, quia quid & cōposita sunt substantiua, quod & cōposita adiectiua, ut quod cœlū, non, quid cœlū, quid pomi, nō quod, diximus quid significare, & elegāter quidē in quo, nihil in nullo. Quintilia. Quid tibi tantū mali feci: quid offendi. Optimum quicq̄, non quodq̄, ne duo adiectiua fungātur, nisi subaudiā substantiū, hoc pacto, reliquit mihi pater multa p̄dia, quorū optimū quodq̄ mihi sublatū est hic subaudit̄ p̄diū, quid ponit̄ pro quare. Plau. in Prologo Amphitriōnis. Haud quisq̄ queret qui siem, aut quid uenerim. Quid, p̄ quomodo male ponit̄ sic, quid scis, quia dicēdū est qui scis, aut quō scis. Differūt quisq̄ & quisquis, quia illud uniuersale est unico uerbo cōtētū, ueluti ditissimus quisq̄ est sup̄bus, i. omnis diues, hoc ὅ significat quicumq̄, & duo petit uerba, quia cū signo uniuersali significat relatiuū, ut quisquis & quicumq̄, i. omnis qui, ut saluabit̄ quisq̄ baptisatus fuerit & crediderit. Iuuēcus ponit̄ quisq̄, p̄ quisq̄s dicens Quisq̄ cupit celsam cœli cōscendere sedē. Tu ne seq̄ris, ut neq̄ eū q̄ pro quisq̄ posuit quisq̄s. Nota geminatū interrogatiuū significat id quod ex cūq̄ cōpositū, ut qualisqualis i. qualiscūq̄, ubiubi, i. ubicūq̄ q̄. quotquot, i. quorcūq̄, ut ut utcūq̄ & c̄. Plau. in Amphitryo. ut ut es facturū, hoc quidē Hercule haud reticebo, Vtercūq̄ capitur aliter quādo pro uterq̄, ut ait Lanci. Cice. ad Torquatū. Vt utercūq̄ uiscerit nō sit mirū futurū. Hic, pprie capit̄. Quinti. Vtracūq̄ linguam dicit & latinā & grēcā. Domitius exponebat siue latinā siue grēcā. Videi mihi nō oīno capi improprie. Itē dicimus qualiscūq̄ & quātuluscūq̄, ut quātulocūq̄ actu apud Sueto. & quantulūcūq̄ apud Quintili. uter de duobus quatinus dicit̄ rustice loquereris sic. uterq̄ nostrū duorū, nisi per significatiōis notā, ut Cice. ad Atticū. Brutus q̄

Ioannis Despauterij Niniuite.

dem utrū de duobus. o rem miserā, dicimus quilibet hominū, & quilibet homo, & quilibet ex hoibus. uterq; Frāciscus & Iulius dicitur raro, nuncq; uterq; ex Frācisco & Iulio. Hęc Lanci. Teren. in Eunu. apud Antiphonē, uterq; pater & mater quasi dedita opa domi erāt Alibi. Vterq; exēpla in te edēt. Varro. Et quoniā noīa multa habemus ab utroq; pecore maiore & minore. Suetonio in Tiberio. Obijt utroq; liberorū supstite Tyberio Drusoq; Neronibus. In claudio. Quē utraq; & cophina, & ligera aliquādo fecerunt. Virgi. Quibus actus uterq; Europe atq; Asię fatis cōcurrerit orbis, nō dici sisse. Cic. ad Lentū. De cōsularibus nemini possum, aut studij, aut officij erga te eē testis. Terē. Nemo est omnīū quē ego nūc magis cuperē. Plaut. in Aulu. Vter uestroq; est celerior. i. uestrū, q̄a apud Plau. & plures nostrorū, uestrorū, pro nostrū, uestrū plerūq; ponunt, & dat̄ elegantij ait Plautinissimus ille Pins. Signa particularia semp sunt affirmatiua, ut aliqui, plerūq;. Negatiua tamē singimus ex uniuersali pcedēte negatiōe in numero impari, ut nōnullus. i. aliquis, ubi nota elegantij regulā. Adiectiuū cū negatiōe pcedēte pulchre pro suo contrario ponit, ut. Nō oīa possumus oēs, quod rustice dicit. aliqui aliq̄ non possumus, nōnulli sic dicūt, ornatiū est, q̄ aliqui sic dicūt. non indoctus, p doctus. minus insipies, p sapiēs, oratio non illepada. i. elegans. lepida non multū. i. parū. non parū. i. multū. nō minimū. i. plurimū. non minime doctus. i. doctus. nō nihil. i. aliquid &c. Ceterum si laudare uelis minus uidebit̄ forte homo nō indoctus q̄ homo doctus &c. Vterq; & ambo differūt, siquidē quū utrūq; aliquid fecisse dicimus, & ab hoc, & ab illo separatim id factum intelligimus, ut uterq; sibi domū edificauit, hoc est hic edificauit sibi domū & ille, cū yō ambo dicimus fecisse ab utroq; cōiunctim id factū ostēdimus, ut ambo sibi monumentū cōstituerūt, hoc est hic & ille simul unū sibi cōmune monumentū fecere. Cice. Quorū uterq; suo studio delectatus cōtēpsit alterū. Quinūlia. Cum em uterq; alteri obijciat, palā est utrūq; fecisse. Terē. Vterq; utriq; est cordi. Ambos autē alterum uerberasse, uel ambos uerberasse ambos non recte dicimus, quia significaret̄ ambos, seipos uerberasse, sed ambo se mutuo uerberarūt Augu. Vterq; significat ambos, & tamē singulari sono est, sed significatione duali. nā dixit Virgi. Cōstitit in digitos extemplo arrectus uterq;. duo significati sunt, cum dixit uterq;. cū autē arrectus, noluit exprimere pluralē, ut sit in plurali utriq;, sed hoc interest, quia licet uterq; duo significet, tamen solū duo, utriq; autē duo significat, sed sic ut in singulis multi sint. Si dicas utriq; exercitus duo significo, sed sic ut in singulis turbā intelligi uolo. Hęc quidē distincta sunt, sed itē

authoritate cōfusa. nam cū ait Virgī. Super utraq; quassat tēpora,
confudit. dicere eim debuit super utrūq; tēpus cū de duobus tēpori-
bus loqueret. Hęc Calepi. ex Aurelio Augu. theologo disertissimo.

Si differētia inter quisq; & quis, quilibet &c. non uideat satis pro-
bata, audiat diuus Hierony. dicēs. Adducet ad Aaron uel ad unum
quēlibet filiorū ipsius, quō significabit hic omnē. Taceant igitur et
erubescant zoili me deridere q; in positiōibus (ut loquūtur) meis po-
suerim has nō eē cōtrarias, quilibet librorū erit tuus, quilibet libro-
rum non erit tuus. hoc est inquit barbari, stare in terminis. Quin-
tilia. Periculosum & cum cura intuentū genus, q; si in pponendo
unūquēlibet amiserimus &c. De alter obscuriuscule loquuti su-
mus. Addamus ergo ex Calepi. Alius de duobus dicit, ubi diuersa
concedūtur, ut alia est facies tua, alia mea, alter non est secundus, sed
tertius, ut docet Dona. Terē. in Andria. Sed postq; accessit amās p-
cium pollicens unus & itē alter, nam tres simul aderāt. Et Virgī. Al-
ter ab undecimo, de hoc & pluribus, ut de cōpositis a quis qui &c.
Plura diximus in tertio capite principali nostri operis.

Gradus Comparationis Positiuus.

Secundo regit casum huius regulę gradus cōparationis, sed positi-
uus raro. Plī. Lanarū nigre nullū colorē bibūt. Idē. canū degeneres
caudā sub aluū reflectūt. Idem. paucis auitū. Idem. ut mobiles dētū
stabilent. psalmographos, sicut nouelle oliuarū. i. nouelle oliuę. In
Aristotele corporū simplicia, sic quedā nō cōparata ut quales ouitū
quātū lignorū, sed ut scopulū fugias insolēs uerbū, solus omnium,
unus omnium. i. solus, ornatū est, Philel. pluraliter in epistolis sepe uti-
tur, ut lib. vii. Estis uni omnium cautissimi.

Comparatiuus.

Cōparatiuus gradus genitiuū regit partitiōis, qui resolui potest per
inter, de, ex, in, ut fortior manuū, sed opus est ut fiat cōparatio solū
inter duo, ideo non recte dicitur fortior digitorū, quia superlatiuo
utendum est, qui de pluribus q; duobus dicitur. Debetq; fieri cōpa-
ratio inter ea que eiusdē nature uel generis sunt, quādo x̄o duo dixi
non intellexi duas solū res, sed etiam duas turbas uel partes &c. uelu-
ti uter exercitū est fortior &c. si hęc desint, cōparatiuus reget ablati-
uum, ut doctior illo, doctior illis, quia in lib. lob. more græco genis-
tiuus, p ablatiuo ponit. Neq; sum inferior uestri pro uobis, si partis-
tio eēt uestrū diceret, q̄a nostrū & uestrū partitiue ponunt, nō nri &
uestri, ut maiores nostrū q̄d, p maiores nri, ut sit possessiuū, nollē di-

Ioannis Despauterij Niniuite.

cere cū Gellio. In lib. Sapiētīę. Vt sciret quoniam omniū potentior est sapiētia p oibus positū est. In Dañ. eo q̄ esset honorabilior oīm pro omnibus, aut cōparatiuus pro suplatiuo, quod frequēs est in sacris, ut minor discipulorū, qui minor fuerit inter uos &c. malo sanitatē diuitijs, q̄a includit magis. Plautus sere dicit mauolo mauelim &c. Tu es fortior me, dulcius petro canis. Ad p̄fectā cōparationē tria pertinent, Excedens, excessum, & forma, in qua fit cōparatio q̄ excedenti & excessu cōuenit, sed excedenti copiosius. Q̄ si neutri conuenit, ponit cōparatiuū (sic loquūtur q̄a substatiuat) p̄ contrario cū dictione minus, ut mare ponticū est dulcius q̄ cætera .i. minus amarū melius ē amittere rē q̄ famā. i. min⁹ malū, q̄n alteri dūtaxat cōuenit dicit cōparatio impropria, ut infimus beatorū foelicior erit reprobis. nā reprobī nullatenus erūt felices. Ceterū cōparatiuū sine re excessa positū, p̄ positiuo ponit, ut Valla docet, & Badi. declarat. Vir. i. ænei. Tristior & lachrymis oculos suffusa nitētis. Priscia. dixit comparatiuū sic positū minus significare q̄ positiuū, quod Valla rephēdit. Sed Nebris. recte dixisse Priscianū nitūt. pbare, quia apud Virgī. inquit, tristior significat ex parte tristis. Idem de Catone. iam senior sed cruda deo uiridisq; senectus. Hic ipse Virgī. exponit quid sit fenior, subijciēs sed cruda &c. hoc est non adulta sed cruda & uiridis, id est incipiēs. Cetera Valla idē Nebrisensis soluit. senior aliquādo ual de senex, aliq̄n magis senex uult significare. Mancī. in lima. Quicq̄d id est constat esse uerissimū, urbaniorē, & modestiorē plerūq; esse loquutionē p̄ cōparatiuū, q̄ p̄ absolutū siue positiuū, ubi subauditur tale qd. paulo q̄ decet, q̄ equū est, ut in dicendo loquatior es. liberis or, sup̄bior &c. Minus aliq̄n negatio, ut quo minus, sin minus. Secius. i. nō minus, etiā cōparatiuū ē nomē, uel aduerbiū, ut minus audax q̄ decet &c. Ocyus, p̄ ocyter. i. cito, illico. extēplo ponit Persi. Ocyus adsit adhuc aliqs. In cōparatiuo aliq̄n honestior sermo est p̄ actm, ut tu maiorē laudem assecutus es patre tuo, uix audeas dicere (inqt Valla) tua laus est maior patre tuo. Interdū tñ aliter inuenies (ut ait idē) Quale ē. ego sum maior .xx. annis, p̄ eo qd ē. ego sum maioris etatis ea q̄ est uiginti annorū, uel maioris etatis uiginti annorū nā & hoc dicere licet quale. ego sum maior uiginti annorū. i. etate tali, uel ego sum etatis maioris etate uiginti annorū, frequētissime aut hmōi genere orōnis utimur ubi adest hoc nomē opinio, ut sum dītor opinioe hominū. i. q̄ hoies opinant, & nō q̄ opinio hominū sit diues. Cice. maiorē opinione hominū cepi dolorē. Sic quēdā alia ponunt. Virg. Sic ait & dicto citius tumida equora placat. i. q̄ dici possit, aut q̄ credatur. Tristior solito q̄ esse soleat, foelicior spe, id est q̄

sperabat fore, ditior iusto aut equo. i. q̄ instū aut equū est. Sepe igit̄
 abtūs regit̄ a cōparatiuo, q̄ tñ nō significat excessum, quō autē regāt
 abltm̄ mēsurę dicā suo loco. Elegāter sic loq̄mur, Sum doctior q̄ q̄
 discere debeā. Iste est iunior q̄ onus cui tātū imponat̄, res notior est
 q̄ q̄ multis exponi debeat. Iunior q̄ ut ipsi & cetera. Quinti. sed hoc
 aptius est q̄ ut p̄bandū sit. In eādē rōnē cadit ille modus. Maiorē ges
 ris uestē q̄, p̄ habitu corporis. Curtius. Maiorē q̄, p̄ magnitudine syl
 uę reddebat sonū, maior natu. i. annosior, sic maximus natu, minor
 natu, minimus natu. Inuenit̄ absolutū, p̄ cōparatiuo, sed non imitas
 bimur, ut bonū est sperare in dño q̄ in principibus. & p̄ suplatiū,
 ut Saturnia magna dearū, Ornatissime comparatiuo neutri generis
 utimur hoc pacto. Nihil patre tuo generosius, nihil Fausto poeta pe
 ritius, suauiusq̄, nihil matre tua castius, minus elegāter dicere null⁹
 patre tuo generosior & c. Pręceptū Lanciloti est. Negatiua dictio nō
 pōt addi suplatiū hoc modo, nullus est societatis meę doctissimus,
 sed uti debemus cōparatiuo. Cice. Omniū societātū nulla est p̄stant
 tior, nulla firmior, q̄ quū uiri boni moribus similes sint familiariter
 cōiuncti. hic gtūs regit̄ ab nulla nō a cōparatiuo. adducit plura exē
 pla q̄bus supsedeo, Valde nō resoluit̄, nec magis quod a magn⁹ uel
 maius nō uenire p̄bat Lancilot. ex Varro. Plī. ut idem ait. Voluit
 magis & potēs eē cōiūctiōes. Doctior & magis doctus utrūq̄ recte
 dicit̄. Fabius li. viij. Querūt quid sit magis antiquū. Suetō. Operam
 honestā dedit magis q̄ assiduā. Item doctior q̄ moratior. Quintil.
 Sitq̄ salubrior studiū q̄ dulcior. Colu. li. ul. Idcirco reddit timidior
 rem q̄ uirilē pluribus. Idē probat Lancilot. cuius & id est quod sub
 iūctio. Cum relatiuo & negatiuo non ponit̄ q̄, ut Paulus, quo tu do
 ctior. Franciscus nullo uestrū est doctior. rationem reddit Lancilo.
 qua supersedeo. Mage pro magis primū in carmine. deinde etiā in
 prosa dictū est. Cice. in frumētaria. Mage condēnatū hominē in ius
 dicitum abducere non posse. Virgi. in. x. Aspice non mage sit nostrę
 penetrabile telū. hęc in eū uersum Seruius.

• Superlatiuus.

Superlatiuus gradus regit̄ genitiuū pluralē noīs nō collectiui, uel
 singularē noīs collectiui, ut doctissimus poetarū, optimus plebis, sed
 op̄us est fieri comparationē inter plura duobus, ut si in tres par
 tes diuisa sit (quod omne deus auertat) Flandria, quarū una impera
 torē sequatur, altera francorū regē, tertia neutrū, dicemus, maxima
 pars flandriensū, non maior quod diceremus si in duas partes esset
 diuisa, q̄ si tres partes sint æquales, nec maior nec maxima dicā. Es

Ioannis Desparterij Niniuite.

hæc est differentia superlatiui & comparatiui partitiue tenti, ut quis est fortissimus digitorum: utra est fortior manuum. Quintili. Ita non tantum utrum sit melius, sed quid optimum queritur. Gice. Quomodo querere uidetur orator utrum potius, aut quid potissimum dicamus, tamen quid comparatiuo etiam aliquando datur (inquit Valla) sed minus eleganter, sententia nostra patet in differentia de utra & quis, in qua re licentior fuit Phileticus, recte dicimus, doctissimus, de, uel, in, uel ex grammaticis, & inter grammaticos, ut probat Valla, Debent etiam collata esse eiusdem generis uel nature. O rem ridiculam quam uana disputaret hic sophista, an scilicet eiusdem generis generalissimi, an subalterni, & an genus sit hic substantia, an accidens &c. Sed mitto nugari, intelligendum est, debent esse uel eiusdem generis uel nature, id est casus superlatiui debet coniunctum accipi pro re excedente & excessa. Ideo hæc comparatio non ualet. Hector est fortissimus grecorum, quia falsum est, hi sunt greci demonstrando rem excedentem, quæ est Hector cum excessis qui greci sunt. Similiter hæc est mala comparatio, Leo est fortissimus plebis, si plebs solos homines significet, quia falsum est, leo & homines sunt plebs. hæc etiam comparatio non ualet. Penelope est fortissima suarum sororum, quia Penelope non est sua soror, ubi superlatiuus esse non potest, comparatiuus cum genitiuo locum habet, aut cum ablatiue, ut declarauimus, ut Penelope est castior sororibus suis. Hector fuit fortior quouis greco. Leo est fortior homine, Lynce, non autem fortissimus est leo lyncum. Si de duobus loquimur etiam generum non expresso, utemur comparatiuo. maior & minor Atrides, ille agamemnon, hic Menelaus. maior Cyrus & minor, siue superior & inferior, quia tempus significamus, non dignitatem maiorem minorem de malis tamen non maior, sed superior Dionysius, inferior Dionysius &c. si plures sint duobus, non per comparatiuum loquimur, sed per positiuum aut superlatiuum, ut magnus Alexander, magnus Pompeius Fabius maximus, Valerius maximus. In dictis præceptis. Valla ostendit errasse Priscianum, Macrobium, Lactantium & Ecclesiasticos, ut illic. Qui uult inter uos maior esse sit minimus. dicendum fuerat maximus, & illic. Fides, spes, charitas, maior horum charitas, pro maximum horum, aut maxima harum, sed grecos secuti sunt, quia comparatiuo semper dant genitiuum, quia ablatiuo carent, sed nos qui ablatiuum habemus, semper comparatiuo dabimus ablatiuum ubi non tenetur partitiue, de mentia certe uideatur patriam linguam relinquere, alienam sequi, multa certe sunt aliter apud nos obseruata, aliter apud grecos. ut in idiomatis docet Diomedes. Elegatissimis Valle præceptionibus insultat, Sulpitius, Mancinellus & Lancillottus, & is quidem uerbosissime, sed nequicquam, quia Valla dicit comparatiuum regere genitiuum dum parti

tiue ponit, & tum pro duobus sumi, uel facere cōparationē p duobus, quādo autē regit ablatiuū, potest cōparatio esse inter duos eiusdem generis, ut Hēctor est fortior Paride, & inter diuersi generis, ut Hēctor troianus est fortior Achille græco, & inter plura siue eiusdem generis, siue diuersorū generum, nec quicq; horū est cōtra Vallā, illi autē solū probāt cōparatiuū ablatiuo cōtentū capi, p pluribus. Nā Lancilo. ut fortissimū contra Vallā argumētū, adducit Ciceronē in Bruto dicētē. Sed quis omnīū doctior, quis acutior, q̄s in rebus inueniendis uel iudicandis acrior Aristotele fuit: omnīū regit a quis, ut a nullū in Pli. lib. viij. ti. xxi. Nullū omnīū pręstātius, quod Mancinel. dixit minus recte (ut mihi uidei) regi a cōparatiuo more græco Cice. in partitionibus. Quid utilius, quid equius. Hęc pueriliter putat esse contra Vallā, eodem morbo ante hunc laborarūt. Sulpi. & Mancinel. cuius limā non adeo esse dentatā. ostendit bene Iodocus, Badius. Superlatiuus inter duo facit aliquādo cōparationē, licet enim prior proprie de duobus, primus de multis dicatur, quandoq; tamē primus dicitur de duobus. Vt bene probat Lancilot. ex Cice. & Quintilia. & Sueto. dicente in Augu. Ad modū pristinū, & splendorem redegit duabus lectiōibus prima ipsorū arbitratu, quō uir uirum legit secunda suo & Agrippę, sic potissimū pro ante am̄bos de duobus recte dixisse Lactantiū affirmat Lancilottus. Superlatiuus exponitur affirmatiue, ut deus est optimū inter omnia, id est deus est om̄i alio melior, & negatiue, ut Maria peperit primogenitū, id est ante quem nullū aliū peperit, non post quem aliū futuri. essent, aut fuerint fratres. Superlatiuus sine casu exponitur per ualde, ut doctissimus, id est ualde doctus. Solus & unus, p solus, gaudent superlatiuo. Pli. Iunior. Regulus est unus omnīū bipedū nequissimus. ponit sine superlatiuo, sed rarius. Plini. Caluitiū uni tm̄ animāliū homini, ubi est genitiuus pluralis potest eē accusatiuus cum inter, uel ablatiuus cum, ex, in, de, probat totū Valla. Nunc uideamus quę legitime gradū cuiq; aptantur.

Quisq; omnis, cunctus.

Igit̄ suplatiuus asciscit. i. adiungit sibi quisq;, relinquit autē ois, uel cūctus positiuo uel cōparatiuo, ut optimus, qsq;, & ois, uel cūctus bonus, & melior. unusq; tm̄ positiuū habet, postponit autē qsq;, ut ualentissimi qsq; corporis lōge abest a sapiētia, quoniā qsq; suplatiuo iungit, licet nō eiusdem casus. Quintili. Rus, seruulos, penates & om̄ia utiliora, si superlatiuo nomē careat, poterit quisq; positiuum habere, ut ois idoneus, uel idoneus qsq;, strenuus, & pius suplatiua hęc

Ioannis Despauterij Niniuite.

docuim⁹. Quisq; grō plurali caret. Ideo optimi cuiusq; animus dicitur pro omniū bonorū animus. Prisci. dixit omniū iudicio eruditissimorū, pro eruditissimi cuiusq; iudicio. Virgi. Lactā. & plures, q; cum positiuo locauerūt, ut probat Mancī. & Valla testat. Quintili. etiā cōparatiuo dedit, Erit ergo etiā obscurior quo quisq; deterior, sed hoc recte dici affirmat Valla. Valerius unicuiq; pauperrimo dixit. Tu elegantiā semp ama. Quisq; ordinalibus postponit lepidissime, ut primus quisq; secūsus quisq; &c. non omnis primus, secundus &c. Sic docet Valla. ueluti, Quarto quoq; anno ē bisextus. Tertio quoq; uerbo ineptūris. Milesimus quisq;. i. quūis ex mille, aut ex millenario unus ut decimā quāq; ouē tibi dabo. i. ex omni denario unā. Cice. Tertio quoq; uerbo excitabat. Singularis & unic⁹, & mediocris quisq;, quia suplatiuū nō habēt. Quotus quisq; hoc diceret, id est quot dicerēt, quasi dicā rarus aut nullus. Quotus quisq; diues est castus. Oui. de arte. Forma dei munus, forma quota quēq; superbit. i. rara aut nulla, Martia. Dic quotus es, quāti cupias cōnare nec unū Addideris uerbum, mēsa parata tibi est. i. quot estis, quotus uis cōnare, uolo tertius cōnare. i. tres uolumus &c. Hanc elegantia bene notat.

Vt, Ita, Tam, Q;

Vt & Ita consiles optāt gradus. Quinti. Quod ut longe optimū ita difficilimū. Idem. Non ut quicq; primū dicēdū, ita primū occurrit. Cice. Vt em̄ quisq; optime dixit, ita maxime dicēdi difficultatē uariolq; euetus oratiōis, expectatiōēq; hominū pertimescit. Idē de oratore. Vt quisq; optime grēce sciret, ita esse nequissimū, & hic quisq; præponit bene suplatiuo. eundē sensum faciūt Tam & Q;. Varro li. iij. de canibus loquens. Q; paucissimos relinques, tam optimi in alendo fient. Cato in re rustica. Q; acerbissima olea erit, & oleū facies tā oleū optimū erit. Cice. in Catone maiore utrūq; suplatiuū sustulit. Vt quisq; etate antecedit, ita sentētię principatum obrinet, sed hoc iuste facit Cicero, ne duas res suplatiōē habētes coniūgeret, ut sunt antecedit, obrinet. Eadē rōne imprimis, cū primis, inter primos super oēs, ante alios &c. doctus potius q; doctissimus dicimus, licet id nō semp obseruēt authores, ut Valla docet. Hanc excusationē habere non potuit Dona. dicēs in Eunu. Vt quisq; miser est, ita senior uidetur. ubi quisq; positiuo iūgūt, & diuersi gradus copulant. ideo latinius dixisset, ut quisq; miserrimus est, ita annosissimus uel maximē senex uidet, uel quo quisq; miserior, eo senior uidet. Trogus etiam hāc elegantia nō seruauit, tu sp seruato. de tā & q; dicent plura.

Q̄ per, oppido, sane &c.

Q̄ pro quātū positiuū habet, sicut p̄ oppido, sane, ualde, perq̄, oppidoq̄, saneq̄, in primis, cū primis, inter primos, inter cæteros, cum paucis, inter paucos, & significat ferme oia ualde, sic pro eodē apprimē media longa, ne quid ineptieris, admodū, admodūq̄, mirum in modum, ut q̄ morosi sunt qui amant, q̄ doctus tibi uidei qui nihil p̄pe nouit. Terē. Reiecit se in eū flens q̄ familiariter. i. o q̄tū familiariter. Nam pro q̄tū ponit q̄ admiratiue, interrogatiue & ironicos. Item p̄doctus. apprimē doctus &c. oppido. i. ualde, quasi q̄tū oppido sufficeret, & nō, p̄ducit media cōtra iēptulos, p̄q̄ m̄tū suplatiuo iūxerūt, sed authore Valla cuius hęc sunt oia, melius ponit cū positiuo. Q̄ p̄ q̄tū etiā docti suplatiuo dedere, sed elegātius dat̄ positiuo teste eodē Mancī. suplatiuo recte dari, p̄bat p̄ Cēsare. Gel. Apule. Siliū, Plī. & plures adducit post Mancī. Lancī. Nos tū Vallē elegantia ex Cice. & Quinti. firmatā sequamur. Q̄ hoc modo cōparatiuo nō iungit, neq̄ eī dicimus, q̄ plures teste Valla, sed cōplures. unde cōplurisculi apud Gel. Ornate autē loquimur p̄ talia diminutiua, ueluti maiusculus me, dulciusculus &c. Mancī. tū & Lāci. multis nititur, p̄bare q̄ plures recte dici, sed forte ex mēdosis codicibus. Tu igitur doctissimū Vallā sequere, permagis dicit Plau. in Bacch. Permagis me iuuare. Idem in Aulula. Sed hoc etiā pulchrū p̄q̄, p̄ perq̄ nam in quibusdā p̄ dicimus p̄ per, ut p̄diues, p̄clarus &c. Q̄ p̄ quāto rarissime capit, & cōparatiuo iungit. Virgī. Q̄ magis illa tremēs tāto magis effera flāmis. Q̄ p̄ q̄tū positiuo & suplatiuo iungit, cū uerbis possum, queo, ualeo, aut sibi, ut dicā q̄ breuissime uel q̄ breuiter potero, ubi pro q̄ recte posueris, ut & sēpius quidē. Quintili. in. xij. Nō omittēda hęc pars orōnis, sed exigenda, ut optime possumus. Cice. de orat. Hęc ut breuissime dici potuere, ita a me dicta sūt. de q̄ idem in Philippicis, Sed reliquū cursum uitę q̄ quidē possum breuiter perstringā, & ut potui breuiter perstrinxī, ubi cōparatiuū breuius ponere nō liceret. Q̄ tū suplatiuus adest, nolūt q̄ cū illo cōstrui, sed cū q̄bo, ut dicā q̄ breuissime potero. i. q̄ potero dicā breuissime. Ergo illud plane latinū nō ē. Q̄ primū nauē intraui exorta est tēpestas, sed dicendū est quū uel ubi, uel ut primū &c. quia q̄ primū significat statim, illico &c. & unico uerbo contētū est, ut ueniā ad te q̄ primum, sed ubi primū significat, quod pueri dicūt tam cito q̄, & duo uerba requirit, si secūdū fuerit possum, queo, ualeo, forte q̄ primum haberet locū, ut dicā q̄ primū potero, Mallē dicere, dicā ut primum potero. Illud etiā nota, ubi q̄ pro q̄tum ponit, ibi ipsum q̄tū

Ioannis Despauterij Niniuite

poni pōt. Cice. de amicitia. Tāta est inter eos q̄ta maxima. pōt morum, studiorūq̄ distātia. In illo Teren. Post illa tēpora tu scis q̄ intū mū te habuerim, positiuus est, sicut proximus, & aliquñ postremus. Per, perq̄ & c. etiā uerbis iungūtur, ut puelim, perq̄ uelim, p̄ placet. Inter hęc nōnunq̄ aliquid ponit. Idē. per pol q̄ paucos. i. pol perq̄ paucos, quia per pol latinū non est, licet Perot, & Calepi. ponāt. Nis misq̄ etiā significat ualde cū positiuo. Q̄ p̄ ualde suplatiuū petit, ut q̄ doctissimus. i. ualde doctus, sed tū casum suplatiuū propriū nō ad dimus, teste Valla. Q̄ etiā cōparatiuis bene iungūtur, ubi cōparati onem dicunt, ut ego tam te doctior q̄ tu me fortior. Cū suplatiuo frequentius. Salu. Q̄ quisq̄ pessime fecit tam maxime tutus est. Soz lent etiā poni tam & q̄ separatim in significatione uehemētis, Cice. In tam optima causa non debeo timere. i. in tam ualde bona. Tu es homo q̄ iucūditissimus. i. ualde & uehemēter iucūditus. Tam & q̄ p̄ tātū q̄ tū, etiā positiuo iungunt, ut es tam bonus q̄ doctus.

Aduerbia in o, & in um.

Quādoquidē ablatiuus cōparatiuorū, pprius est, aduerbia in o ipsi quadrant, & eius uim habēt, & nōnunq̄ superlatiuo, ueluti multo doctior, paulo maior, tāto fortior quāto neruosiior. Cice. Quāto superiores sumus, tāto nos summissius geramus. Quo deterior eo uel hoc fortunatior, quo. i. quāto eo uel hoc. i. tāto pulchellē uoculē. Sa lomon. Multo melius est nō uouere q̄ uota nō reddere. Quinti. lib. ij. insti. Quo quisq̄ ingenio minus ualet, hoc se magis attollere ac dilatare conat. de Superlatiuo Catullus. Tanto pessimus omnīū poeta, quāto tu optimus omnīū patronus. Vim habētia sunt secus, alif que idem dicūt, post ante pręsto, malo, antecedo, antecello, excello, uel excelleo, & his similia. Terē. uerū aliter euenire multo intelligit. Euenit paulo secus, atq̄ putarā, atq̄ ac post, aliter, secus, alius & c. significat q̄. Cice. Multo secus euenit. Quinti. At quāto alius fuit ille infelicitissimi iuuenis affectus. Salu. Multo pręstat beneficij q̄ malefici memorē esse. pręstat, id est melius est, ut mltō pręstat inuidiosum esse q̄ miserandū, multo excellit & c. paulo ante q̄ tu ueni. nos elegātiā p̄cipimus. nā in um. dicitis etiā iungunt cōparatiuis & uerbis & c. sed minus elegāter, ut multū pręstat multū doctior & c. Iuue. Despicia q̄ sit q̄ntū sublimior atlas. Terē. Frater est ad rem aliquātulū audior. Quinti. Negocia paulū tenuiora. Poteris igit sic loqui. citra tñ affectationē, quia nihil odiosius teste Fabio. nam hęc in um potius gaudent positiuo & uerbis, ut multū doctus paulū amat, quātū potes, tātū elabora, non quāto tāto, sed bene paulo, uel paulū post ha

bui negocia mea tuis, sic aliq̄ntum, aliq̄ntulū, parū, minimū. i. ualde parū, sed minime negatio est, & significat nō, minimū doctus q̄ parū nouit, minime doctus qui nihil nouit. Lactā. Pręter morē oratorū dixit, quāto frequēter impellit, tanto firmiter roborat, p̄ frequētius & firmitus, & Boetius, paulo ſequales, p̄ paulū, neutrū imitabimur ſi Valle audimus. Lanci. oſtēdit hęc in o etiā poſitiuis & uerbis aliq̄n recte iungi, quia intelligit̄ ait motu, impetu, uel quid ſimile, & ſic nititur defendere, quos Valla taxat, piā, p̄fecto rem facit Lanci. Tu tñ elegātiffimū elegātij p̄ceptorē Vallam ſemp̄ imitare, p̄terq̄ forte in pauciſſimis a nobis interim manifeſtatis. Venuſte certe locutus eſt Maro. O p̄ſtas animi iuuenis q̄tū ipſe feroci Virtute exuperas, tātō me impenſius ſequū eſt Cōſulere. & Quinti. Cōcētus quāto eſt uehementior, tātū romana in bellis gloria ceteris p̄ſtat. idē. li. ij. declamādi ratio, ut eſt ex oibus nouiſſime inuēta, ita & multo eſt utiliſſima. dicit Laurē. in duobus p̄cedentibus aliq̄ loq̄ nō licuiſſe, in quo uidet̄ mihi ſibi cōtrariū, q̄a multo p̄ſtat, ita recte dicit̄, ut multū p̄ſtat.

Longe, facile, nimirū, valde.

Longe pro ualde cōparatiuo, ſuplatiuoq̄ gaudet, & uim horū habentibus, ut ſunt ante, poſt, aliter, ſecus, p̄ſtat &c. Virgī. At pedibus longe melior Lycus. Quinti. Longe omnīū quos quidē mihi audire cōtigat, p̄ſtantiffimus dñicus apher, ſic lōge filiorū minimus eſt loannes, lōge minimū ſcit loānes non minime, quia mera negatio eſt. Eiſdē iungit̄ facile p̄ nō dubie, & nimirū p̄ eodē uel p̄ ualde. Cice. p̄ Rabirio. Virū unū totius gręcię facile doctiffimū Platonē. Quinti. Lōge p̄cedunt ingenia iuuentū, ſic longe p̄ſtat, longe uincit, longe, ſecus, aliter, alius, diuerſus, abſiſis, diſpar, & diuerſitatis id genus alia. longe uel facile princeps p̄cipuus, Cice. pro Roſcio, Virtute, exiſtimatione, nobilitate facile principē. Quinti. Nouē v̄o lyricorū Pyn darus facile princeps, nimirū doctiffimus &c. ſed nimirū reuerēdus, quia reuerēdiſſimus doctiffimi non dicūt, de quo alſ diſputauimus, facile primus, ſimius, quod ſuplatiuū uidet̄ eſſe ſine absoluto & medio. Nā excelfus docuimus facere excelfiffimus, longe uel facile ſecū dus &c. non reſpicimus ordinē, ſed dignitatē. Tu eſ facile a rege ſecū dus, id eſt indubie poſt regem primus, ualde poſitiuis datur. Si quis igitur cōparare uelit perdoctus, nō dicat perdoctior perdoctiffimus ſed multo doctior, q̄ doctiffimus &c. Princeps, p̄cipuus, eximius & quedā alia, quia uim ſuplatiuā habēt, etiā regūt genitiuū pluralē. Lucanus. O ſūmos hominū quorū fortuna per orbem Signa de lit quia multi dicunt eſſe abſolutū ſiue poſitiuū. Iuue. Pręcipuus tamē

Ioannis Despauterij Niniuitæ.

est horū qui sepius exul, hinc p̄cipue. i. maxime. Virgi. dixit. Sequit̄
mur te sancte deorū, Et saturnia magna dearū, p̄ sanctissime & ma-
xima, sed prosa respuit eum loquendi modū.

Pronomen.

Tertio. pronōia regūt huius regulę genitiuū non tria tm̄, sed oīa
ueluti, uterq; discimus, quorū ego grāmaticā, tu logicam, multi ser-
ui mali sunt, quorū meus est pessimus oīm. in æthicis Aristo. lauda-
mus quidē iuuenū eos qui sunt uerecūdi. Possunt etiā noīa substā-
tiua, siue cōmunia, siue ppria regere casum huius regulę, & cōphēdi
sub pnoīe possunt, ut alī pronōia sub noīe. Boetius. Quorū Basili⁹
olim regio misterio depulsus. E duo corripit̄, q̄; peto ui facit & tū

Numeri.

Quarto, duplex numerus, cardinalis .i. & ordinalis p̄cipue, licet &
aliī forsitan interim regūt hunc casum, ut duo istorū primus & ultī-
mus hominū. Iuue. Regū ultīmus ille bonorum, sic quot & quotus
hominū. Terē. Quot hominū illic litigant, sed quoniā utilissima est
numerorū notio, non nihil de ijs afferamus. NVMERVS igitur
est unitatū collectio. unitas non numerus, sed numeri est principiū.
Numerorū species, ut hic de numeris agimus sunt cardinalis, ordi-
nalis, p̄deralis, distributiuis & aduerbialis.

Cardinalis.

Cardinalis est numerus simplex, unde aliī trahūt originē. & dicitur
cardinalis. i. principalis, ut unus a. um. sed potius est numeri princi-
piū duo ē. o. tres tria, quattuor, quinq; sex, septē, octo, nouē, decē,
et hi proprie & maxime numeri sunt undecim, duodecim, tredecim
quattuordecim, quindecim, sedecim, septēdecim, octodecim, nouē-
decim, uiginti, uiginti unus & c. triginta, quadraginta, quinquaginta,
sexaginta, septuaginta, sed octoginta, non octuaginta. Centū, centū
& unū & c. Bis centū, tercentū & c. uel pluraliter tm̄ adiectiue, ut al-
bi albe alba dicimus, ducenti. tē. ta sic trecenti, quadringenti ubi t in
d. c in g. (qd' post n semp sit) mutat qngenti, sexcēti, septingenti, octin-
genti, nongēti. Mille, mille & unus & c. Bis mille, termille, quatermil-
le & c. Non duo mille nec duo centū & c. Quia adiectiua duo sunt q̄
inepte cōnectunt. Recte autē dicimus, duo milia, quia substantiuum
est, cuius singulare est Mile unico l. ut ait Georgius Valla, ut mile ho-
minū interiit, milia equitū Philel. dixit, millibus uenenis & rixis, sed
nolo imitari, quia mille adiectiuū indeclinabile, & mille substantiuū
in singulari, quod in plurali declinat milia miliū milibus. Illud autē

in sacris. Duodecim milia signati potest esse appositio, & subaudies uiri. sic milia drachmas, milia talēta. uel pōt sic intelligi, signati usq; ad duodecim milia, debebat drachmas uel talēta usq; ad decē milia. ut ut tñ excuset nolim imitari, sed loquar sic, milia signatorū, drachmarū, talentorū &c. Recte tñ dicā milia pondo. quia pōdus grūs est ut nūs, neq; male dixeris authore Valla decē milia, quingēti pedites, quia pedites ad quingenti referi. & peditū in milia quasi p Zeuma facile intelligit, neq; barbarū est illud. Quicumq; angariauerit mille passus uade cum eo, & alia duo. subintelligit enim milia passuū, alioqui dixisset, alios duos. non alia, uel rectius bis mille.

Ordinalis.

Ordinalis est quo ordinē, seriēq; rerū notificamus, ut primus, secundus, tertius, quartus, quintus, sextus, septimus, octauus, nonus, decimus, undecimus, duodecimus, decimuster tius, decimusquartus, quingentus &c. Vigessimus, uigessimusprimus, secundus &c. Trigessimus, uel tricesimus, quadragesimus, quinquagesimus, sexagesimus, septuagesimus, octogessimus usq; dicit octuagesimus, nonagesimus, Centesimus, ducetesimus, trecetesimus, quadringetesimus, quingetesimus, sexcetesimus, septingetesimus, octingetesimus, nongetesimus. Millesimus. Significat autē ultimū ex eo numero, ut decimus ultimus est ex decem. centesimus ultimus ex centū. primus tamē nō est ultimus nec em numerus est, sed numeri principitū, in ordine tamē ad plures sequētes, quādo dicendū sit primus, ueni prior, intraui primū, facio prius, canto &c. sensus facile indicabit si quis, dicta nostra pauerit. Quotus querit de numero ordinali, ut quota hora. Cice. ad Heren. Qua die, quota hora noctis factū esse dicatur. Sene. in lib. de ira. Iacebat cōiua cētesimus pro cētū dixit. ait Lancilo. At contra Ouidiaz na Laodomia. Inter mille rates tua sit millesima puppis. i. ultima e mille, Persi. Hoc satis an deceat pulmonē rūpere uētis Stemmata q; thusco ramū millesime ducis. i. ultimē e mille. Aliqñdo sumit unus quiuis e tali numero. Sueto. in Caligu. ducentesimā auctiōnē italiæ remisit, sic centesimā partē honorū patris affecutus sum. i. unā ex centū. Interdū sunt numeri multiplicatiui, ut ager hic centesimū fructum attulit. i. centies tantū quantū sementis acceperat, hoc mō appellata ē quadragesima quod quadraginta dies cōtineat, quo uocabula eloquentissimi nostrē religionis uiri utuntur. decima, p decima parte etiā substatiue capit. Plau. Ut decimam solueret Herculi. Decima est decimā partē detrahare. In euāge. Vch uobis qui decimatis menthā & omne holus. abhinc numeris recte iungit ait Lancilo.

Ponderalis.

Ponderalis reduplicatiuus & multiplicatiuus, est qui pondus reduplicatiōe & multiplicatiōe dicit, estq; triplex in plus, pla, plum. In plus & in artus, a. um. de quibus singulatim dicimus.

Numeri in plus, pla, plum.

In plus, pla, plum. sunt simplus, duplus, triplus, quadruplus, quintuplus, sextuplus, septuplus, octuplus, noncuplus, decuplus, undecuplus, duodecuplus, decuplus, triplus, quadruplus &c. Vigecuplus, uigecuplus simplus &c, trigecuplus, quadragecuplus, quinquagecuplus, sexagecuplus, septuagecuplus, octogecuplus, nonagecuplus, centuplus, ducetuplus, trecentuplus, quadringentuplus, quingentuplus, sexcentuplus, septingentuplus, octingentuplus, nongentuplus, millecuplus. Significant autē isti numeri multiplicatiōe, ut simplū, id est semel tantū, duplū bis tantū, triplū ter tantum, & sic deinceps. Plini. de elephanto, pulmo quadruplo maior q̄ bubulo. ubi nota inqt Lāci, q̄ triplū, duplū &c. raro mascu. & foemi. sed plurimū neutro efferūtur, ut ager reddit centuplū quotuplū nolebā. hunc loq̄ndi modum ostendit Quintilia. vii. Duo fratres pecuniā abstulerunt disputant an quadruplū, an duplū debeat. fur quadruplū soluat, duplum græci dicunt διπλον ἀπὸ τοῦ διπλω, quod significat duplico, unde diplomata codicilli, tabellę uel principales libelli. principalis, id ē principis. Cice. in Luciu Pisonem. Mitto diplomata in tota prouincia passim data, puto esse inquit Passus, quod uulgo aiunt bullas. Quotuplum latine dicitur,

In plus.

In plus eunt eo modo, ut iam dicta, nisi q̄ hęc in x desinūt. illa in us. a. um. Veluti simplex, duplex, triplex &c. quę significāt rerū partes, & aliquādo materiā, ut mea uestis est duplex, quod aliquādo significat ambo, ut duplices tendens ad sydera palmas. aliquando significat duo. Sueto. Testamentū duplex ante bienniū fecerat, alterę sua alterū liberti manu, & hoc significatu maxime iungit nominibus q̄ deficiunt pluratiuo uel casibus, ut duplex gloria, duplex fama, multiplex salus. aliquādo cū perfectis. Valerius. Proxima iocinoris duplex caput. Inde duplices tabellę a duabus chartis & triplices &c. aliquādo non numerū, sed genus, ut duplex medicina, multiplex medicina, triplex sacerdotiū apud Sueto. in Galba. & in Nerone instituit quinquēnale certamē, Similiter dicit quadruplex iudiciū a Pli. in episto. Aliquādo significat numerū cū modo rei, ut duplici uia notantur &c, ait Cice. Hinc simpliciter, dupliciter &c. ueteres dixerūt

simplicitus, p simpliciter. Sescuplex, id est uno minus q̄ duplex, ait Regius in Fabium.

Arius a, um.

In arius a. um. sic eunt unarius, binarius, ternarius, quaternarius, senarius, septenarius, octonari⁹, nouenarius, denarius, undenari⁹ &c. uicenarius, trigenarius, uel tricenarius, quadragenarius, quinquagenarius, sexagenarius, septuagenarius, octogenarius, nonagenarius, centenarius, ducetenarius &c. millenarius, hæc significat numerum aliarum rerum que non numerantur, ueluti lapis centenarius, id est centum libras; sic in alijs mensuratis, homo quadragenarius, i. quadraginta annorum, sic in similibus. Grex centenarius, id est centum capitum, sic in similibus. Centenarium numerum annorum, quia numerus omnia complectitur, non dices millenarium annum, nec millenaria pondo &c.

Distributiuus.

Distributiuus numerus qui etiam dicitur diuiduus, est qui pluribus aliquid diuidit, ut dedi discipulis bina poma, id est cuique discipulorum dedi duo, diuidua etiam dicuntur partitiua, ut quisque, alique &c. Numeri ergo distributiuus sic eunt, singuli, la, bini, terni, quaterni, quini, seni, septeni, octoni, noueni, deni, undeni, duodeni, deniterni, deniquaterni &c. uiceni, triceni, quadrageni, quinquageni, sexageni, septuageni, octogeni, nonageni, ceteri, duceteri, treceteri, quadringeteri, quingeteri, sexceteri, septingeni, octingeni, nonogeni, milleni. Hi numeri in propria significatione distribuunt, & per signa uniuersalia declarant, ut singuli cuique unum, bini cuique duo &c. ut ad Ioanem & Petrum dedi ternas epistolas, i. ad utrumque tres. poetæ abutuntur his pro cardinalibus, & alij quoque, sed rarius. Virgi. Gurgite septeno rapidus mare sumouet amnis, i. septem gurgitibus. Idem. Per duodena regit mundi sol aureus astra, i. per duodecim astra. Plin. Septuageno coitu dixit per septuaginta coitibus, & patet ex dictis habere aliquando singularem numerum, quod tamen raro fit, & omnino improprie, ut docuit Martia. Capella, quem sequuntur Nebrissen. & Lancilot. Ego ut plures alij, in carmine sepe posui casus ternus, per tertius casus. De propria significatione, ut creabantur olim bini consules, i. singulis annis duo. Est tamen ubi, per cardinalibus capiunt sine uitio in genere quouis orationis, ut si substantiua quibus adduntur, numero singulari careant, quibus numerus cardinalis addi non potest & pluraliter illis etiam addit unum, uenæ, uenæ, ut uenæ, binæ, ternæ &c. nuptiæ scalæ, scopæ, litteræ, pro epistola. Cato tamen dixit duas scalas, quia scala singulariter plerumque legitur, sed pro mobili, littera pro epistola poetice est. Ouid. Quam legis a rapta Briseide littera venit, codicilli aus

thore Valla, licet inusitate codicillus dixerit Iustinianus. Idem est si
 singulare est diuersi generis, vt bing, deliciae, epulæ, nūding, duos tñ
 liberos recte d. eris, quia singulariter reptum est, & subaudiū filius
 si dicas, quorū vnus &c. Et nequeunt certe numeri iam dicti in sin
 gulari carētibus, pprie capi propter ambiguitatē, ideo nō dicam,
 dedi ad te & petrū binas litteras, pro cuiq; duas epistolas, sed dicā
 binas epistolas. Itē dicā binas litteras, quarū alteras non autē alterā.
 quia intelligi deberet litterā, quod fieri nō potest in soluta oratione.
 Salust. in Catil. Hi postea q̄ in vna mœnia cōuenere. Idem in Iug.
 Vbi vnæ & alterę scalę cōminutæ sunt. Et. ff. de damno infecto. l. si
 ædibus. Et si vnas ædes cōmunes, Baptista pius in Plautū deridet.
 dicētes ædes pro domibus singulari carere, de quo videbis in hete
 roclitīs. Tricenū & vicensū g in c mutauere. Trecenū etiā pro tres
 centenū dicimus per syncopā, quæ locum habet supra centū, infra
 vero nō, in hoc genere numeroꝝ sic. duceni, quadringeni, quingē
 ni, sexceni septingeni, octingeni, nongeni per syncopam recte dicū
 tur, etiam in prola pro octingenti, septingenti, &c. cēteni & mil
 leni non syncopant. Trino libello pro tribus libellis dixit Diomes
 des, sed trinus. vnde trinitas, est in raro doctūssimoꝝ vsu. Male cres
 dūt legulei bina significare quattuor, dena viginti &c. Itē bini, nō au
 tē bini & bini, vt triuiales loquunt, quoteni, nē, na. pro quot iuenit
 apud doctūssimos. Col. li. vi. capite. ij. quodena semina iugerū in ter
 nos pedes, inde in denos pedes disposita recipiat. Ibi quodena pro
 quot accipi docet, q̄a in ipsa narratiōe quū descripsit locum dicit,
 quæro quot seminibus opus sit quū quinū pedū spacia inter semi
 na desyderant. Nota quinum pro quinquorū, & in fine ait. Totidem
 dices esse opus seminibus. Cic. ad atticū li. xij. In ripa nescio q̄tenoꝝ
 rū iugeꝝ vt certa precia cōstitueret. i. quot. Sic etiā Stati⁹ in Syluis
 Lāpade nouena. i. nouē. Non ideo legent triuiales tale exemplum
 quale est, boues arant bini, quoteni equi. Dicā quod legi dictum a
 Plotio. Non licet grāmatico se verborū authorē facere, si quidem
 alienis verbis illum glossulas facere professio cogit, & illud recitas
 tum ab Aulo Gel. & Macrobio. Inauditū verbū tanq̄ scopulum
 fugiendū esse. Totenus, quotennis, totennis, & id genus plurima a
 Prisciano sine autoritate, vel abs triuialibus effusa sunt omnino, vt
 inaudita doctūssimis fugiēda. hęc de quotenus Lanciloti sunt.

Aduerbialis.

Aduerbialis numerus est aduerbiū numerale, ut semel, bis, ter, qua
 ter, quinquies, sexies, septies, octies, nouies cum u littera, non cum n,

quia fit nouem, nō a nonus, Oui. Et per qđ nouies sapius iſſet iter, decies, undecies, duodecies, decies ter, decies quater &c., ut denuſteranus &c. Decupluſquadrupluſ &c., melius qđ quattuordecupl^o &c. Vicies, tricies, quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, nonagies, ubi eſt ſyncopa, p uiginties, triginties &c., ſed ſyncopatis magis utimur, infra uiginti nulla eſt ſyncopa, nec ſupra centū. in hac ſpecie numeri, teſtibus Valla & Perot. ueluti cēties, ducēties, trecenties, quadringēties, quingēties, ſexcēties, ſeptingēties, octingenties, nongēties, milies, nō ut truiuales dicūt milleſies, cēteſies &c. Nec uigeſies, trigieſies &c. Sunt item aduerbia primū uel primo, ſecūdū ſecundo &c. Et nota differētiā. ſecūdo cōſul eſt, ſi duo fuerint añ facti, ſecūdum cōſul qui duos cōſulatus meruit. Nō dicas una uice, ſed ſemel, nec prima uice, ſed primū uel primo, nec hac uice, ſed nunc, nec alia uice, ſed aſ, licet in ſacris legat, qa uicē uiciſſitudinē & mutationē dicimus, & alia qđā aſ dicta. q̄ties & toties meli^o ſine n ſcribūtur.

Numerorum ordo.

Vt maximus qſq; numerus habeat, ita primū ſibi locū uendicat ubi cōiūctio abeſt, ut uigintiunus &c. Colu. Nec uerſus plures qđ uigintiunus niſi infra uiginti, quia cōpoſitio uidetur, ut ſeptēdecim &c. Quod ſi copula intercedat, is numerus p̄ponit qui minor eſt, quoties infra centū & ſupra uiginti loquimur, ut unus & uiginti, duo & uiginti. Cice. Plato uno & octogelimo anno ſcribēs eſt mortuus. Poſt centū minor poſtponit, & infra uiginti. Idem. Gorgias centum & ſeptē cōpleuit annos, ſic decē & ſeptē &c. ſed uiginti milia. qa adiectiuū & ſubſtantiuū. Nota diligēter unde, p uno dempto, duode, p duobus demptis, addimus principalibus numeris, ut undeuiginti. i. decē & nouē, duodeuiginti. i. decē & octo. ſic undetriginta &c. & in alijs ſpeciebus, ut undeuigelimus, duodeuigelimus centeſim^o &c. Gel. ponit duo & uigeſimo &c. ſed id loquēdi genus exoletū eſt.

Aduerbia.

Quinto aduerbia quædā regūt hunc caſum, ut ubicūq; locorū, ubi gentiū, ubi locorū, quouis gentiū, nuſq; ſcripturarū ait Augu. Vnde gētū, minime gētū, de hiſ ante diximus. Tēporis atq; loci &c. Omnīū dulciſſime canit philomela, ſic omnīū optime &c. Plī. Linceſ clariffime omnīū quadrupedū cernunt. Sed notādū eſt circa iā dicta. Adiectiuū partiuiū debet conuenire in genere cum genitiuo plurali, de qua re habete uerſiculos noſtros. Sepe pluraliter, ſepe ſingulariter loquimur p̄ceptores, tanq; nunc hunc, nunc omnes diſcipulos alloquamur.

Ioannis Despauterij Niniuite

Sit conforme genus partitio quādo notatur,
Si collectiuū. Vel uox heteroclitā detur.

Recte etiam dices, quid agis dulcissime rerum.

Adiectiuū partitiuū uult cōuenire gō ī genere, nisi fuerit gūs noīs collectiui uel heteroclitī, gūs tñ rez recte absis est adiectiuo ī genere, ut aliqs horū, nō aliqs harū nisi antiq̄. Plau. in Aulu. Quis ea est nam optima. Terē. Hūc oculis nostris nuncq̄ quisq̄ nostrarū noūit, sic apud eosdē sēpius. Nam quis olim fuit diuī cōmune, qd' ī dissuetudinē abiit, doctissimus uirorū, leo est fortissimū aīaliū, dicit etiā recte teste Perot. in Cornucopię, leo est fortissimus aīaliū. In sacris. Leo fortissimus bestiarū ad nulli⁹ pauebit occursum. Itē. Est em̄ patiētia uirtus maxima omniū morū. Si nomē ē collectiuū nihil necesse est simile esse genere, ut optimus plebis. Sifr si fuerit heteroclitū, ut unus cœlorū nō dicit, sed unū cœlorū, & ubi regit rerū. Terē. Est genus hoīm q se primos oīm rez esse uolūt. Boe. Cōfitemur deū oīm rerū esse p̄stāuissimū. Hora. Quid agis dulcissime rerū. Badiū notat rustice dici quid agis dulcissima res, nec uellē dicere qd agis dulcissima rerū, ad uirū, una sabbatorū excusant, quia intelligit die, domus, aliud tectū, quātūtatī aliud continuū &c. Est prima regula, quia aliud substātiuū est. Aliquādo igit adiectiuū magis p̄cedens q̄ gtm respicit, sed doctissimorū tritior seruandus est usus, recte dices. Hī currūt, quorū alter est Petrus, altera Helena. Cice. in .i. officiorū. Propter sūmā & doctoris autoritatē, & urbis, quorū alter te scientia augere potest, altera exemplis.

REGVLA. IX.

Dat patriū aut sextū, tibi copia sicut egestas
Plenus inops pauper, sunt testes uerbaq̄ nata,
A pleo cū saturo, ac egeo indigeo uel abundo.
Angor discrucior, uelut abstineo uolo iungi,
Et potior pendet, sic forte alit indolet atq̄.
Lætor, diuītiō dabit omnia carmine prosa,
Desipit & sanus, quia iungam pluraq̄ multo.

Adiectiuū copię, & egestatis uel inopię, aut carētię cū uerbis a pleo cōpositis, ac alijs quibusdā ī litera notatis, regūt genitiuū uel ablatiuū, alterū tamē frequētius, ideo doctissimorū citra autoritatē nihil asseras. Quędā huc spectātia ante enucleata sunt, ut experts, amēs,